

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก:
กรณีศึกษาโรงเรียนในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน
School Curriculum Administration of Small Size Schools :
A Case Study in Khun Yuam District, Mae Hong son Province

วิภารัตน์ กันทะมา*
ดร. สุกัญญา นิมานันท์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กใน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 23 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 150 คน รวมประชากรทั้งหมดจำนวน 173 คน ในปีการศึกษา 2556 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ และการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามได้แก่ ความถี่และร้อยละ ส่วนการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ข้อที่มีร้อยละการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานกลางโดยผู้สอนสามารถปรับปรุงตามความเหมาะสมและนำไปสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ได้ฝึกปฏิบัติจริง เกิดทักษะในการจัดทำ 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ข้อที่มีร้อยละการปฏิบัติสูงสุด คือ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรมีการจัดบุคลากรโดยขอความร่วมมือจากกลุ่มโรงเรียนที่มีความชำนาญในแต่ละกลุ่มสาระร่วมกันรับผิดชอบในการจัดทำหลักสูตรเป็นรายกลุ่ม 3) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ข้อที่มีร้อยละการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดหาสื่อ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ยืดหยุ่นเหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรมีการวางแผนโดยการบูรณาการภารกิจตามด้านต่าง ๆ เพื่อให้การวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาชัดเจนขึ้น

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น

E-mail: jamejoy1@hotmail.com

** อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น

4) ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ข้อที่มีร้อยละการปฏิบัติสูงสุด คือ เตรียมการเพื่อการรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรมีการจัดการประชุมคณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียน 5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ข้อที่มีร้อยละการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ในสถานศึกษา และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรมีการประชุมคณะครูเพื่อจัดทำแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 6) ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ข้อที่มีร้อยละการปฏิบัติสูงสุด คือ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำ และปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรมีการจัดอบรมครูเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสรุปผลการดำเนินงาน และ 7) ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ข้อที่มีร้อยละการปฏิบัติสูงสุด คือ ดำเนินการตรวจสอบ ประเมินผล กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และจากการสัมภาษณ์ พบว่า ควรมีการจัดอบรมผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา

คำสำคัญ

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Abstract

This research aimed to investigate the school curriculum administration of small size schools in Khun Yuam District, Mae Hong Son Province. The population used in this study included 23 administrators of small size schools and 150 teachers of small size schools. The total population was 173 in the academic year 2013. The tools used in this research were questionnaires in form of multiple choices and in-depth interviews. The statistics used for analyzing the data from questionnaires were frequency and percentage whereas the unstructured interviews were analyzed by the technique of analytical induction. The findings were as follows;

The research showed that 1) According to the school readiness preparation, it was found that the performance with the highest percentage was to manage standard learning as well as teaching which the teachers could improve it based on appropriateness and to implement it in

order to make students learn. The unstructured interviews revealed that the teachers should attend workshops to gain knowledge, understanding and to practice actually in order to have skills for preparation. 2) Regarding the school curriculum preparation, it showed that the performance with the highest percentage was to determine visions, missions, goals and desired characteristics of the educational management of schools. The unstructured interviews exposed that the personnel should be arranged by requesting some cooperation from the school groups being expert at each learning group to be co-operative and responsible for preparing the school curriculum according to each learning group. 3) Related to the plan for curriculum implementation, it indicated that the performance with the highest percentage was to provide media, technology, materials, equipment and a variety of classroom activities being flexible, appropriate for nature and needs of the learners. The unstructured interviews disclosed that plans should be set by integrating missions of all aspects to make the school curriculum administration planning clearer. 4) According to the implementation of the school curriculum, it was found that the performance with the highest percentage was to prepare themselves for the quality evaluation from external organizations. The unstructured interviews revealed that the meetings should be arranged for the teachers as well the parties involved to evaluate the curriculum implementation every semester. 5) Regarding the supervision, monitoring and evaluation, it showed that the performance with the highest percentage was to set plans projects concerning the supervision, monitoring and evaluation in the schools. The unstructured interviews revealed that there should be a meeting for the teachers to make plans about the supervision, monitoring and evaluation. 6) Related to the operation conclusion, it exposed that the performance with the highest percentage was to make reports concerning the operation conclusion of the school curriculum administration to the people involved as well as the communities regularly and to improve and develop the school curriculum administration. The unstructured interviews indicated that the teachers should be trained to have knowledge and understanding about the operation conclusion. 7) According to the improvement and development of curriculum administration process, it was found that the performance with the highest percentage was to monitor and evaluate the school curriculum administration process.

The unstructured interviews showed that there should be trainings for the people concerned to improve and develop the curriculum administration process continuously as well as every academic year.

Keywords

School Curriculum Administration, Small size schools, Khun Yuam District, Mae Hong Son Province.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 27 ได้กำหนดเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, 13-14) ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐานโดยมีวัตถุประสงค์คือ “เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจน เพื่อการศึกษาต่อ” โดยให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ทั้งนี้ต้องให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นผนวกเข้ากับเนื้อหาหลักสูตร ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึง เป็นบริการที่รัฐจัดให้กับประชาชนทุกคน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, 4) ในขณะที่การจัดการศึกษาในประเทศไทยที่ผ่านมาได้รับการวิพากษ์วิจารณ์หลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเอกภาพในการจัดการศึกษา คุณภาพมาตรฐานในการจัดการศึกษา หรือรูปแบบวิธีการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อเนื่องถึงคุณภาพของนักเรียน นักศึกษา ความอ่อนด้อยทางการศึกษาในสภาพของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาและปัจจัยที่มีผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในด้านวิทยาการ และเนื้อหาสาระที่จำเป็นสำหรับการทำงานในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้ผู้ที่รับผิดชอบตระหนักถึงความจำเป็น ในการเร่งรัดปฏิรูปการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของประเทศ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545, 69-71) จากข้อกำหนดดังกล่าวจึงทำให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งสถานศึกษาของรัฐ และเอกชน

ต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อใช้จัดการเรียนการสอน โครงสร้างของหลักสูตรที่สถานศึกษาต้องจัดทำขึ้น ประกอบด้วย 2 ส่วนหลักคือ ยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในเขตบริการของสถานศึกษานั้นๆ โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่น และมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วย

อย่างไรก็ตามการให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใช้เอง ทำให้เกิดผลกระทบต่อโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่ถึง 120 คน ซึ่งมีอยู่ทุกพื้นที่ทั่วประเทศ จำนวนประมาณ 20,000 แห่ง ในอดีตที่ผ่านมาโรงเรียนขนาดเล็กเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลโดยตลอด (อดิศักดิ์ โปธารามิก, 2547, 15) ดังที่ บุญสืบ กลิ่นธรรม (2547, 30) ได้สะท้อนภาพของโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศว่า “เกือบทุกแห่งประสบปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ประสบปัญหาขาดแคลนครูผู้สอนด้วยสาเหตุหลายประการ เป็นต้นว่านโยบายจำกัดบุคลากรครูในภาครัฐ เกณฑ์มาตรฐานจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียน ครูไม่ยอมมาสอนด้วยเหตุไกลบ้าน การคมนาคมไม่สะดวก โรงเรียนบางแห่งจึงมีครูเพียง 2 - 3 คน แต่โรงเรียนต้องเปิดการสอน 8 ชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 - 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ขณะเดียวกันปัจจุบันครูกลับมีงานและภารกิจอื่น นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับสถานศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 60 คน ถือเป็นปัญหารุนแรงของภาครัฐที่ต้องลงทุนสูงมาก แต่ผลผลิตกลับต่ำ จึงทำให้ผู้เข้ามามีอำนาจในการบริหารการศึกษาของชาติที่ผ่านมา มีความพยายามที่จะหาทางยุบโรงเรียนขนาดเล็กไปรวมกับโรงเรียนขนาดใหญ่ (อดิศักดิ์ โปธารามิก, 2547, 15)

โรงเรียนในอำเภอขุนยวม สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วประเทศ กล่าวคือมีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 30 โรงเรียน และเป็น โรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ถึงจำนวน 23 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนประสบปัญหาคล้ายกัน อาทิขาดแคลนครู มีครูสอนไม่ครบชั้น ขาดแคลนสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย โรงเรียนแต่ละแห่งตั้งอยู่บนพื้นที่สูงในป่าลึก แม้การเดินทางจะสะดวก เนื่องจากมีถนนเข้าถึงทุกโรงเรียน แต่โรงเรียนแต่ละแห่งตั้งอยู่ห่างกัน ไม่น้อยกว่า 30 กิโลเมตร ทำให้การช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างโรงเรียนเป็นไปได้ยาก โรงเรียนจึงต้องช่วยเหลือและพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ในขณะที่บางโรงเรียนมีครูผู้สอนรวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาเพียง 2 - 3 คน ต้องช่วยกันจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และต้องพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีการปรับเปลี่ยน และเพิ่มเติมตลอดเพื่อนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้เท่าทันกับเหตุการณ์บ้านเมืองและโลกทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กใน อำเภอบุณยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ว่ามีการปฏิบัติตามขอบเขตเนื้อหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาจำนวน 7 ขั้นตอนหรือไม่ และ อย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอบุณยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารจำนวน 23 คน และครูผู้สอนจำนวน 150 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 173 คน ของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอบุณยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปีการศึกษา 2556

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอบุณยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้ง 7 ขั้นตอน คือ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการวางแผน ดำเนินการใช้หลักสูตร 4) ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร 5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล 6) ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน 7) ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยทั้งหมดได้ยืนยันว่าเครื่องมือฉบับดังกล่าวมีความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาแล้ว จากนั้นจึงได้นำไปทดลองใช้ (Try-out) ในกลุ่มประชากรโรงเรียนบ้านป่าโป่ง โรงเรียนบ้านป่าโป่ง สาขาบ้านกองแปเหนือ โรงเรียนบ้านต้นจิวสาขาบ้านห้วยเหี้ยะ โรงเรียนบ้านแม่ลาย โรงเรียนบ้านกองแปใต้ จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .9236 และผู้ทดลองตอบแบบสอบถามทุกคนมีความเข้าใจทางด้านภาษาที่ตรงกับเจตนาของผู้วิจัย

ชุดที่ 2 การสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อหาข้อมูลเพิ่มเติมโดยมีการกำหนดประเด็นคำถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กอำเภอบุณยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้ง 7 ขั้นตอน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรด้วยตนเอง โดยนำเครื่องมือชุดที่ 1 แบบสอบถาม จำนวน 173 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นได้ทำการตรวจสอบพบว่าข้อมูลมีความสมบูรณ์ทุกฉบับ และนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติในขั้นตอนต่อไป ส่วนเครื่องมือชุดที่ 2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารจำนวน 7 คนและครูผู้สอนจำนวน 15 คน ในวันที่ 20 - 27 พฤศจิกายน 2556 แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปความ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่และร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปตาราง ประกอบการบรรยาย

ชุดที่ 2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยที่ได้จากแบบสอบถาม พบว่า

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ จัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานกลางโดยผู้สอนสามารถปรับปรุงตามความเหมาะสมและนำไปสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนข้อที่ไม่ได้ปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ ที่มีความหลากหลาย และข้อที่ไม่แน่ใจโดยมี ร้อยละสูงสุด คือ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษาได้รับทราบ

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ กำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ข้อที่ไม่ปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ นำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นมากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค นำสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นมาจัดทำสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค และนำสาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมาจัดทำคำอธิบายรายวิชา และข้อที่ไม่แน่ใจ โดยมียร้อยละสูงสุด คือ นำคำอธิบายรายวิชามาจัดทำหน่วยการเรียนรู้และกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้/ แหล่งเรียนรู้ การวัด ประเมินผล

ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ จัดหาสื่อเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ยืดหยุ่นเหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน ส่วนข้อที่ไม่ปฏิบัติ โดยมียร้อยละสูงสุด คือ จัดอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การจัดทำหลักสูตร

สถานศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ และข้อที่ไม่แน่ใจ โดยมีร้อยละสูงสุดคือ พัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการค้นคว้าสำหรับครูและนักเรียน

ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ เตรียมการเพื่อการรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก ส่วนข้อที่ไม่ปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุดคือ รายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี และข้อที่ไม่แน่ใจ โดยมีร้อยละสูงสุดคือ รายงานผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ กำกับ ติดตามในสถานศึกษา ส่วนข้อที่ไม่ปฏิบัติโดยมี ร้อยละสูงสุด คือ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และนำผลการนิเทศหลักสูตรมาปรับปรุง เพื่อพัฒนางานด้านหลักสูตรสถานศึกษา และข้อที่ไม่แน่ใจโดยมีร้อยละสูงสุด คือ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำ และปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนข้อที่ไม่ปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ ดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียน และข้อที่ไม่แน่ใจโดยมีร้อยละสูงสุด คือ จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหา อุปสรรค และแนวทาง แก้ไขร่วมกันภายในโรงเรียน

ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติโดยมี ร้อยละสูงสุด คือ ดำเนินการตรวจสอบ ประเมินผล กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนข้อที่ไม่ปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุด คือ ดำเนินการวางแผนปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรของสถานศึกษา และข้อที่ไม่แน่ใจโดยมีร้อยละสูงสุด คือ นำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้ในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

2. ผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า

ตารางที่ 1

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอบุขบวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การบริหารหลักสูตร	สรุปผลการสัมภาษณ์
1. ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา	<p>ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูผู้สอนไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทำให้การกำหนดตัวชี้วัดหน่วยการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกัน <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา - ควรมีการกำหนดการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่แน่นอน เพื่อให้ ครูผู้สอนเกิดความเข้าใจและความชำนาญในการใช้หลักสูตร สถานศึกษา
2. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	<p>ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครู ผู้บริหารผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ค่อยมีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และไม่ค่อยมีความตระหนัก <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรจัดประชุมสัมมนาและอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูและตัวแทนชุมชนให้เข้าใจเรื่องหลักสูตรมากยิ่งขึ้น
3. ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร	<p>ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูผู้สอนไม่ค่อยมีการวางแผนการดำเนินการในการใช้หลักสูตรไปสู่การวางแผนการสอน มักจะยึดตามหลักสูตรแกนกลางและแผนการสอน <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูทุกคนในโรงเรียน ก่อนจัดทำแผนการสอน - ครูผู้สอนควรมีการศึกษาหลักสูตรก่อนว่าจะเตรียมการสอนอย่างไร หลักสูตรต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง แล้วนำมาออกแบบแผนการสอน และสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน - ควรกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนกะทัดรัด ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 1

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน (ต่อ)

การบริหารหลักสูตร	สรุปผลการสัมภาษณ์
4.ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา	<p>ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการใช้หลักสูตรได้ไม่ครบตรงตามที่วางแผน เพราะกิจกรรมมีมากเกินไปในแต่ละภาคเรียน <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ครูควรมีการสอนที่หลากหลายและนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับหลักสูตรสถานศึกษาและต้องการให้หลักสูตรสถานศึกษามีเอกลักษณ์ของตนเอง - มีการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง - ออกแบบตามบริบทของชุมชน - ประเมินนักเรียนเมื่อจบการศึกษาแล้ว โดยตั้งเกณฑ์ประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง
5. ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผล	<p>ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารควรมีการนิเทศติดตามผลครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูปรับปรุงตนเองทั้งด้านวิชาการและอาชีพ ตลอดจนการพยายามให้ครูประเมินผลการเรียน
6.ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน	<p>ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - การใช้หลักสูตรไม่ครอบคลุม โดยอาจจะใช้เฉพาะวิชาหลัก การกำหนดระยะเวลาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ - ขาดการสรุปผล การดำเนินงาน ทำให้ไม่ทราบข้อดี ข้อเสีย ของหลักสูตรสถานศึกษา <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทุกภาคส่วน ควรให้ความสำคัญในการบริหารหลักสูตร การใช้หลักสูตร การจัดทำหลักสูตร ประเมินผล กำกับ นิเทศ และติดตาม - ควรมีการจัดทำและสรุปผลการดำเนินการร่วมกัน
7.ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร	<p>ปัญหา</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักสูตรขาดความเป็นเอกภาพ เพราะไม่ใช่หลักสูตรที่เกิดจากปัญหาของบริบทโรงเรียนที่แท้จริง <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนควรใช้หลักสูตรที่จัดทำ ขึ้นมาใช้แก้ปัญหาของชุมชน และเมื่อมาใช้ครบ 1 ปี ควรมีการประเมินผลหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง และนำผลสรุปมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติโดยมีร้อยละสูงสุดคือ จัดการเรียนการสอนที่เป็นมาตรฐานกลางโดยผู้สอนสามารถปรับปรุงตามความเหมาะสมและนำไปสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจาก ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ปรับให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยมีการเตรียมหลักสูตร เอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อเนก อัครีเดช (2549) ที่ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 มีการจัดเตรียมเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ จัดอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกิดทักษะในการจัดทำหลักสูตร สสำรวจข้อมูลสารสนเทศความต้องการของท้องถิ่นโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางจัดการศึกษา และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรให้เพียงพอ และทันเวลา และยังสอดคล้องกับดำรง เหมือนประสาธ (2546, 53) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่าย พบว่า ส่วนใหญ่ที่ปฏิบัติได้เต็มรูปแบบ ได้แก่ ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนในเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 การสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรและพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติร้อยละสูงสุด คือ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนมีการจัดทำวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของโรงเรียน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะครู และตัวแทนชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจและมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตรที่ส่งผลให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณศรี อนันตวิชัย (2545) ที่ได้ทำการวิจัยสำรวจสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดทำแผนการเรียนรู้อกับโรงเรียน 7 แห่ง ในเขตการศึกษา 8 พบว่า ทุกโรงเรียนจัดทำข้อมูลที่เป็นจำเป็นสำหรับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในปริมาณที่สูงโดยเฉพาะวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เป้าหมายที่ต้องการพัฒนา และจุดเน้นในการยึดหลักที่โรงเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุดส่วนการจัดทำหลักสูตร พบว่า ยังไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง จากการประเมินตนเองของโรงเรียน พบว่า ทุกโรงเรียนมีความพึงพอใจในการจัดทำหลักสูตรใน

ระดับมาก และโรงเรียน 6 แห่งใน 7 แห่ง มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการจัดทำหลักสูตร ในระดับมาก นอกจากนี้ จรูญ ศุภกาญจน์ (2547, 64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และเขต 2 กล่าวว่าด้านการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา โรงเรียนสามารถดำเนินปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก คือการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย การจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยคณะบุคคลที่เกี่ยวข้อง การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และสัดส่วนเวลาเรียนของโรงเรียน สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรแต่ละช่วงชั้น และธนศักดิ์ เปาริก (2550) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า ด้านการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติร้อยละสูงสุด คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ยืดหยุ่นเหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องจาก ครูในโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่กะทัดรัดและเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของชุมชน อีกทั้งมีการให้ความรู้ด้านการจัดทำสื่อที่ใช้ภูมิปัญญาและวัสดุในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส แก้ววงศ์ดี (2548) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการศูนย์โรงเรียนวัดทองผาฬาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ผลการศึกษาด้านการวางแผน พบว่า มีการวางแผนปฏิบัติงานวิชาการ การจัดการเรียนรู้ การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน ในแต่ละช่วงชั้น การจัดหาสื่อการเรียนการสอน การนิเทศภายในสถานศึกษา การวัดและการประเมินผล การเรียน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดแหล่งเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับบอเนก อัครศิเดช (2549) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า มีแนวทางด้านการวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ และดำเนินการประชุมวางแผน การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วม

ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติร้อยละสูงสุด คือ เตรียมการเพื่อการรองรับการประเมินคุณภาพจากองค์กรภายนอก ทั้งนี้เนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 6 มาตรา 48 ได้กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็กได้ทำการประเมินตนเอง และรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายในโดยต้นสังกัดและเตรียมรับการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็นประจำทุกปี สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทำการวิจัยติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายในระดับมัธยมศึกษา พบว่า ปัจจัยในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านบุคลากร ได้แก่ ผู้บริหารส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการ และทักษะในการบริหารหลักสูตรในระดับมาก และโรงเรียนส่วนใหญ่ มีสิ่งที่ยำนวยความสะดวกต่อการใช้หลักสูตร มีกระบวนการที่ดีในการใช้หลักสูตร และผลผลิต การใช้หลักสูตร ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรของทุกฝ่ายอยู่ในระดับมาก และนักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกกลุ่มสาระ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2546)

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติร้อยละสูงสุด คือ จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศ กำกับ ติดตามในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายให้มีการจัดทำแผนงานนิเทศ โครงการนิเทศ กำกับ ติดตามอยู่แล้ว ซึ่ง สอดคล้องกับ นงนภัส แก้ววงศ์ดี (2548) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการศูนย์โรงเรียนวัดทองผาสุ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ผลการศึกษาพบว่าด้านการควบคุม มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการนิเทศภายในสถานศึกษา เช่นเดียวกับ นุดา นามแก้ว (2549) ได้ศึกษาปัญหา และแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ปัญหาด้านการนิเทศ กำกับติดตามอยู่ในระดับน้อย และมีข้อเสนอแนะคือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาควรมีส่วนร่วมในการกำกับ นิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งขัดแย้งกับ มงคล ไชยคำเรือง (2551) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่พิเศษสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ตามทฤษฎีของ ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน พบว่า ปัญหาในการบริหารงานวิชาการมีมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล คือ ขาดการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติร้อยละสูงสุด คือ จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและชุมชนเป็นประจำ และปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนต้องสรุปผลการดำเนินงานในรอบปี การศึกษาและต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองของครู รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) เป็นประจำทุกปี ให้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่และ สาธารณชนเป็นประจำทุกปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อเนก อัครคีเดช (2549) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมปฏิบัติมาก และมีแนวทางด้านการสรุปผลการดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาคือสถานศึกษาควรจัดอบรมครูสร้างความตระหนักถึงความสำคัญ และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการสรุปผลการดำเนินการ

บริหารหลักสูตรสถานศึกษา เช่นเดียวกับธนกศักดิ์ เปาริก (2550) ได้ศึกษา การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า การสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร พบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติร้อยละสูงสุด คือ ดำเนินการตรวจสอบ ประเมินผล กระบวนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมายรวมทั้งยุทธศาสตร์ การพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากทางโรงเรียนกำหนดนโยบายให้ครูทุกคนประเมินตนเองและทำการสรุปเป็นภาพรวมของโรงเรียน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ได้ตามมาตรฐานของโรงเรียนที่ตั้งไว้และให้เกิดความพึงพอใจกับผู้มีส่วนได้เสียกับโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ นุดา นามแก้ว (2549) ได้ศึกษาปัญหา และแนวทางการปรับปรุง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน พบว่า ปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตร อยู่ในระดับน้อย และมีข้อเสนอแนะคือ สถานศึกษาควรมี การรวบรวมข้อคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป นอกจากนี้ อเนก อัคริเดช (2549) ได้ศึกษา การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมปฏิบัติมาก และมีแนวทางการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารหลักสูตร คือ จัดประชุมคณะครู และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อทำการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารหลักสูตร และหลักสูตรสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา และธนกศักดิ์ เปาริก (2550) ได้ศึกษา การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 พบว่า การปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปฏิบัติมาก และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

บทสรุป

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติในทุกด้าน แต่ยังมีปัญหา เช่น ครูผู้สอนไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทำให้การกำหนดตัวชี้วัด หน่วยงานเรียนรู้ไม่สอดคล้องกัน ครู ผู้บริหาร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรได้ไม่ครบตรงตามที่วางแผน เพราะกิจกรรมมีมากเกินไปในแต่ละภาคเรียน ผู้บริหารขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตรไม่ครอบคลุม โดยอาจจะใช้เฉพาะวิชาหลัก การกำหนดระยะเวลาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และขาดการ

สรุปผลการดำเนินงาน ทำให้ไม่ทราบข้อดี ข้อเสีย ของหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรขาดความเป็นเอกภาพ เพราะไม่ใช่หลักสูตรที่เกิดจากปัญหาของบริบทโรงเรียนที่แท้จริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พัฒนา การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ดังนี้

1. สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ได้ฝึกปฏิบัติจริง เกิดทักษะในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. สถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือเตรียมการในระบบกลุ่มโรงเรียนที่มีบริบทใกล้เคียงกันเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดทำหลักสูตรร่วมกัน
3. สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยทุกฝ่ายควรมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน
4. สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการประชุมวางแผนการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วม
5. สถานศึกษาควรมีการประชุมคณะครูเพื่อจัดทำแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล จัดทำปฏิทินการนิเทศเพื่อใช้เป็นคู่มือในการดำเนินการ
6. สถานศึกษาควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อย่างแท้จริง และครูทุกคนควรมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา
7. สถานศึกษาควรจัดให้มีการสรุปรายงานผลการวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาต่อ ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้รับทราบ เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการนำไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษา

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ควรมีการศึกษาการกำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
2. ควรมีการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขปรับปรุง พ.ศ.

2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

_____. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2546). รายงานการศึกษาความพร้อมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ปีการศึกษา 2546. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- จรูญ ศุภกาญจน์. (2547). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดำรง เหมือนประสพ. (2546). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนำร่องและ โรงเรียนเครือข่าย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนศักดิ์ เปาริก. (2550). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นงนภัส แก้ววงศ์ดี. (2548). การบริหารงานวิชาการศูนย์โรงเรียนวัดทองฝาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงใหม่ เขต 4. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นุดา นามแก้ว. (2549). ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- บุญสืบ กลิ่นธรรม. (2547, 15 พฤศจิกายน). การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กรูปแบบใหม่. มติชน., 30.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันวิสิทธรศน์.
- มงคล ไชยคำเรือง. (2551). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่พิเศษ เขตพื้นที่ การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- อเนก อัครีเดช. (2549). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครปฐม เขต 2. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อดิศักดิ์ โพธารามิก. (2547, ธันวาคม). ยาหอมสร้างโรงเรียนขนาดเล็กสมบูรณ์แบบ. มติชน., 15.
- อรุณศรี อนันตรวิชัย. (2545). รายงานการสำรวจเรื่องสภาพการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดทำ แผนการเรียนรู้อ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.